

BİZDEKİ SOSYOLOJİ ÖĞRETİMİ

VE

ECNEBİ İLİM ADAMLARI

Z. F. FINDIKOĞLU

— Prof. L. Fenske'nin Türkiye'den ayrılışı münasebetiyle —

Birkaç yıl fasıla ile düşünülecek bir 50 yıl, memleketimizdeki sosyoloji öğretimin tarihçesini teşkil ediyor. Gerçekten bilinen kayıtlara göre 1910, 1911 yılında Ziya Gökalp, Selânik'deki İttihat ve Terakki İdadisinde İçtimaiyat dersleri vermiş, Balkan Harbi sonunda İstanbul'a geldikten sonra Sultan Selim'de ıslah edilmiş bir medrese'de arkası sırada Edebiyat Fakültesinde İçtimaiyat Tedrisatı yapmıştır. Cumhuriyetle beraber liselerin programına giren İçtimaiyat, 1934 de Hukuk, 1937 de İktisat ve nihayet II. Üniversitenin D. T. C. Fakültesine, Mülkiyeye nüfuz ediyor. Şimdi "Özel" denen yüksek mekteplerde de ismi geçiyor...

Bu yarım asır zarfında yerli ve yabancı öğretici elemanlar da tarihçenin içinde yer almalı. Yabancı unsurların tesbiti tarihî yönden faydalı olsa gerek. Bu tesbit ameliyesinin sonuna şimdi bir Amerikalı ilim adamının adını geçiriyoruz: *Prof. L. Fenske*. Kendisi her ne kadar resmî olarak Sosyoloji dalına mensup değil ise de sarfettiği ilmî faaliyetin sosyolojik karakteri, kendisini Türkiye'deki sosyoloji öğreticileri arasında zikretmeğe gerektiriyor. 1960-68 arası devre de en genç Türk Üniversitesinde müstesna bir hocalık vazifesi gören Prof. Fenske, bugünlerde Erzurum'dan memleketine, Amerika'ya avdet edecektir. Bu satırlar ve Mecmuanın birkaç yazısı bu ayrılış vesilesile yazılmaktadır.

Ben kendisini 1962 de bir doktora imtihanı esnasında Erzurum'da tanıdım. Ertesi sene bir Derneğin — Tortum Kalkınma Derneği'nin — düzenlediği bir Tortum seyahatinde buluştuk. Bu buluşma İktisat Fakültesi Sosyoloji Kürsüsü ile Erzurum Üniversitesi Ziraî Ekonomi Kürsüsü arasında bir iş birliğine zemin hazırladı ve Doç. Amiran Hanım, Erzu-

İSTANBUL SEMINAR 8-15 FEBRUARY 1965 ON ECONOMIC DEVELOPMENT AND COOPERATIVES

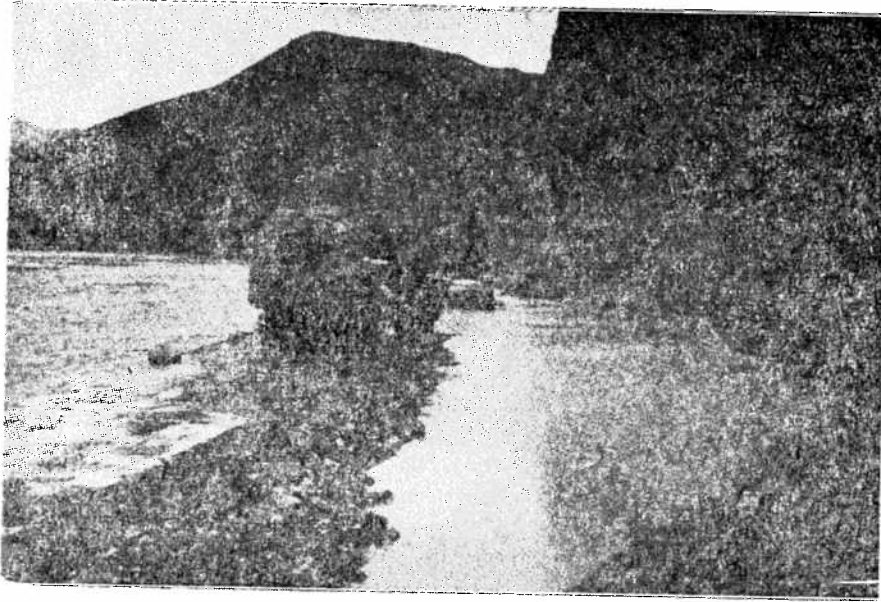
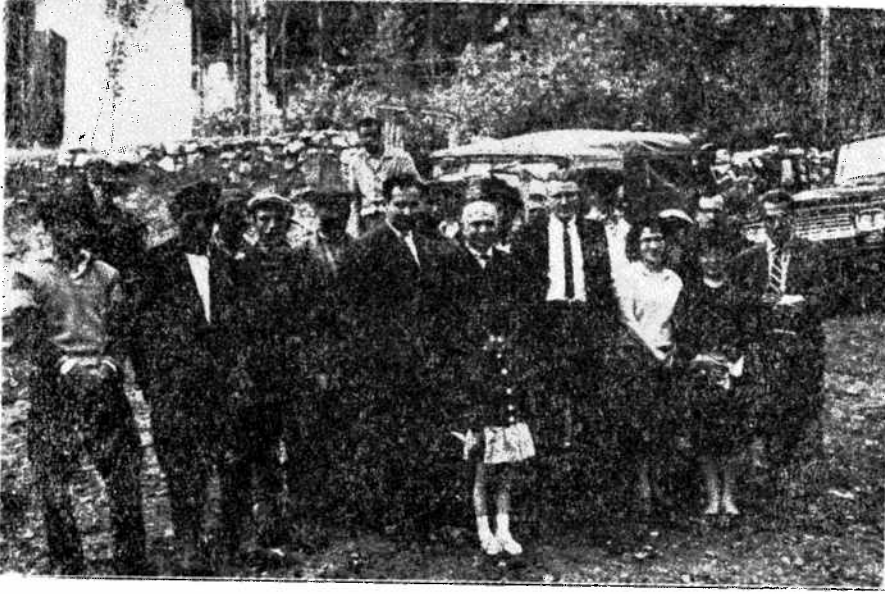
Prof. Fenske (ikinci sırada ortada) nin Erzurum Üniversitesi adına katıldığı ve "Doğu Anadolu Kooperatifler" hakkında bir rapor verdiği İstanbul Kongresinden bir köşe.

rum'a dâvet edildi. Derken İctimaiyat Enstitüsünün tertip ettiği Beynelmîlel Kooperatifçilik Kongresine, yine bu Enstitünün hazırladığı "Sosyoloji Konferansları" serisine değerli "İştirak" lar! Kısacası Profesörün sekiz yıllık ikâmetinin hemen her yılında bir ilmî iş birliği! 515 yıllık ve 10 yıllık iki Üniversite arasında müstesna ve nümune diye gösterilmeye değer bir kollaborasyon! Sosyoloji literatürümüz bu çalışma beraberliğinin belirtileri ile zenginleşmiştir.

Memleketimize gelen ecnebi ilim adamlarından pek azı bir eser ve iz bırakarak ayrılmıştır. Aralarında bu toprağın dert ve endişeleriyle alâkalanmış olanı çok azdır. Hele Doğunun Üniversitelerinde sekiz yılını geçiren ve bir "Mektep" kurarak giden, sayısı beşi bulan ilim adanunun yetişmesi için gayret sarfeden ve muvaffak da olan Prof. Fenske'yi ne kadar tebrik etssek azdır. Yalnız Üniversitenin dört duvar arası değil, Üniversite bölgesinin dağı, taşı, kent ve köyleri de Prof. Fenske'ye aşinadır. Böyle gerçek bir fikir adamı vazifesini yapmış olmanın huzuru ile Türkiye'den ayrılıyor. Memleketimizdeki ikâmet esnasında sekiz yıl icare ettiği Ziraî Ekonomi ve Sosyoloji kürsüsünü yanında yetişen yerli elemanlara bırakması, herhalde meslekî huzurunu arttıracaktır. Böyle bir ayrılışın bizdeki pek az ecnebi ilim adamlarına nasib olduğunu düşünürsek Prof. Fenske'yi ayrıca tebrik etmek gerekir. Kendisine İctimaiyat Enstitüsünün borçlu olduğu teşekkürü burada bir daha zikretmek isterim.

Prof. Fenske'nin Fahr' azası olduğu Tortum Kalkınma Derneği üyeleri Şelaleye giderken

Tortum Kalkınma Derneği'nin Araştırma Seyahatinden Hatıralar:
Üstte: Tortum Kaymakamı Yurdakul Önen, Prof. Fenske, Mrs. Fenske, Prof.
Fındıkoğlu, Prof. Olcay, Doç. A. Kurtkan, Öğretmen Sadriye Özer...
Tortum'da Belediye Önünde.

Altta : Üngüzek (Dikyar) a giderken bir erozyon ve yoldan
Erzuruma dönüş

TEACHING OF SOCIOLOGY IN TURKEY AND FOREIGN SOCIOLOGISTS

By
Z. F. FINDIKOĞLU

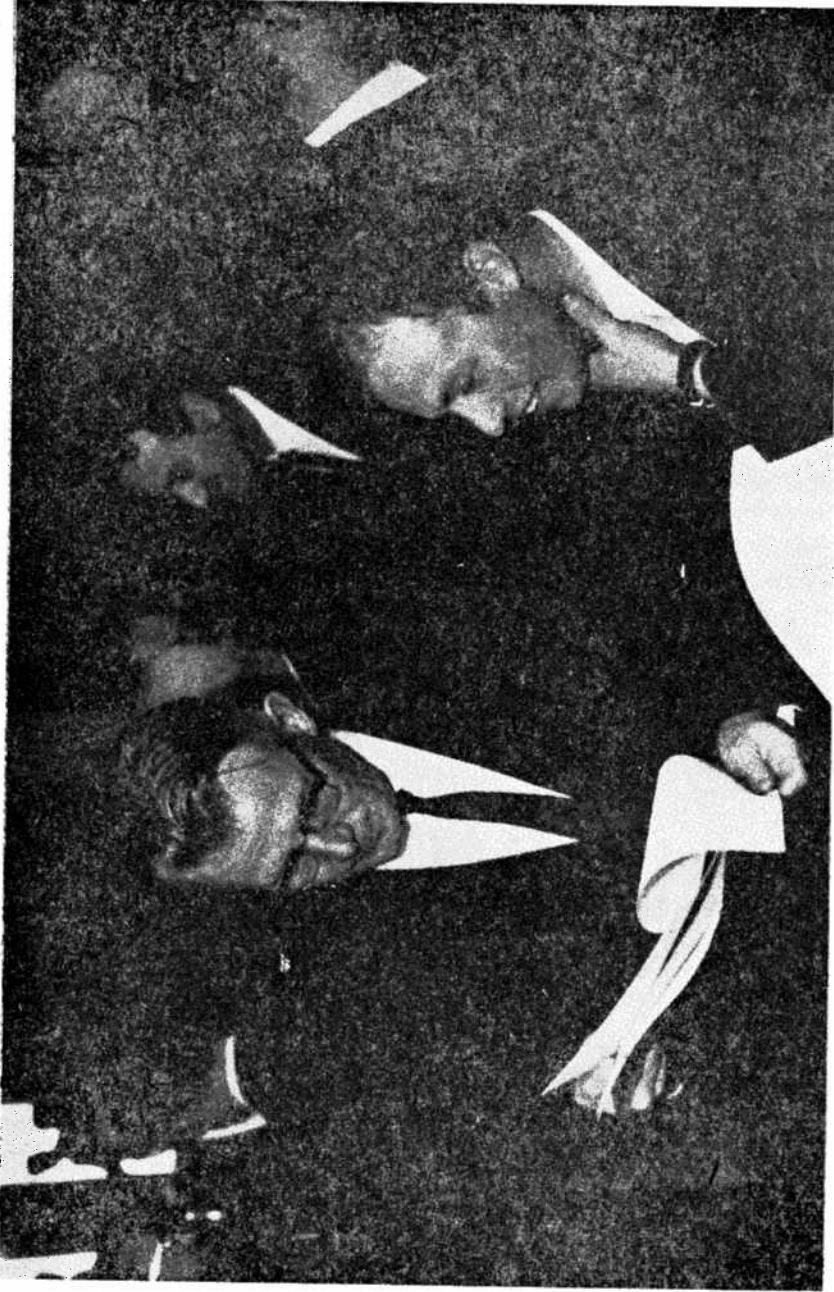
— On the departure of Prof. Fenske from Turkey —

The history of the teaching of sociology in Turkey is slightly longer than fifty years. According to the best confirmed records, Z. Gökalp lectured on sociology in Selânik during the years 1910-11 in the "İdâd-ı İttihat and Terakki"¹. After he came to Istanbul during the Balkan war, he gave lectures in an "Improved Medrese" at Sultan Selim, and following that at the Faculty of Lettres². Following the establishment of the Republic, sociology began to be included in the programs of the lycées, in 1934, in Faculty of Law and by 1937 in the School of Economics and finally in the Faculty of Geography and History of the second University (Ankara), and in Political Science departments. Now sociology is taught in the private high schools as well.

During this half-century native and foreign elements of teaching are apparent. It is historically useful to record these foreign elements. At the end of this recording process, the name of an American scientist appears, that of *Prof. L. Fenske*.

Although officially he doesn't belong among the sociologists, it is necessary to mention his name because of the sociological character of his teaching efforts in Turkey. Prof. Fenske who taught in the youngest University in Turkey and who did an exceptional job between the years 1960-68 is now departing from Erzurum for America. These lines are being written and these essays are being published on the occasion of his departure³.

I met him in Erzurum during a doctoral examination in 1962⁴, and in the following year we met again on a trip to *Tortum* which was organized by the "Society for Tortum's Development"⁵. This reunion prepared the background for cooperation between the Chair of Sociology in the Faculty of Economics (Istanbul) and the Department of Agricultural Economics in the University of Erzurum. One of the doçents was invited to Erzurum⁶. Prof. Fenske participated in the International Conference of Co-operatives organized by the Institute of Sociology and al-

İSTANBUL SEMINAR 8-15 FEBRUARY 1965 ON ECONOMIC DEVELOPMENT AND COOPERATIVES

Istanbul Üniversitesindeki İktisadi kalkınma ve kooperatifçilik
Seminerinde Prof. Fenske bir raporu inceleyen

so in a series of conferences on sociology, again prepared by the same Institute. Briefly, this scientific co-operation lasted throughout Prof. Fenske's eight year stay. A collaboration between two universities of 515 and 10 years old respectively is of exceptional and exemplary importance. Our literature on sociology has been enriched by this academic partnership.

Very few foreign scientists who come to our country leave behind a mark of such lasting significance, even fewer of them have concerned themselves with the needs and anxieties of this country. We cannot say enough to honour Prof. Fenske who spent eight years in the University of the East and who established a "school", and who made an effort to rear five scholars. Not only the four walls of this university, but villages and cities of that region now. Thus genuine scholar is leaving Turkey with the satisfaction of having done his job. Certainly the thought of leaving behind him in Turkey the Department of Agricultural Economy which he so competently directed for eight years during his residence here and those scholars who were educated in this department will increase his satisfaction with his professional life. When we think that so few of the foreign scholars had the happiness of leaving Turkey with such satisfaction we must congratulate Prof. Fenske. Here I want to repeat the thanks that the Institute of Sociology owes him.

— Translated from Turkish by Mrs and Mr Ü. D. Bates —

Bibliography :

- 1) "İdâdi" was the name used for the high school or Lysée until the Republican Period. "İttihat ve Terakki", was the name of the famous political party, called "Union and Progress".
- 2) See our "La vie de Ziya Gökalp" "Ziya Gökalp at sa Sociology", 1935, Paris, Berge - Levrault.
- 3) Prof. Fenske was not the only American Social scientist in Turkey. Prof. C. C. Zimmerman was also teaching sociology at the Faculty of Economics, in 1964. His lectures were translated to Turkish by Doç. Dr. Amiran Kurtkan, See Carle C. Zimmerman; "Yeni Sosyoloji Dersleri" 1964, İstanbul, Page 390. See our : Comptes - rendu about this publication : Action Et Pensée, Turkish Review of Sociology, İstanbul, 1965, N. 249, p. 9.
- 4) The doctoral examination was for Orhan Türkođan, Doçent of Sociology, at the University of Erzurum now,
- 5) Prof. Fenske participated in the "Economic Development and Cooperative Congress", organized by the Faculty of Economics, with an interesting Lecture. Page 275.
- 6) The scholar who assisted Prof. Fenske, in Erzurum, was Doç Amiran Kurtkan,
- 7) Prof. Fenske also, participated in the Conferences of Sociology, organized by the Faculty of Economics. See :